

del o Evropi kot celoti ali njenih večjih geografskih enotah, ki bi v prvi vrsti služile boljšemu poznavanju drug drugega znotraj Evropske unije na strokovni osnovi. Prvi izid Zupančičevega dela je zato pomenil tudi neke vrste preboj na tem »zanemarjenem« področju, pri čemer je spodbuda zanj nastala pri avtorju samem in ne znotraj kakšnega evropskega projekta.

Avtor si je kot predmet geografskega prikaza izbral območje Balkana, ki smo ga v slovenski šolski geografiji, pa tudi drugod, pred tem pogosto rajši označevali kot Jugovzhodno Evropo. Že iz naslova knjige pa je razvidno, da si je teritorialni okvir zamislil nekoliko širše, saj sta v obravnavo vključeni tudi dve državi z obrobja Balkana.

Prva izdaja knjige leta 2015 je dobro služila svojemu osnovnemu poslanstvu. Kljub temu, da so percepcije tega dela Evrope od danes ostale bolj ali manj enake, se je Balkan v zadnjem desetletju strukturno precej spremenil. Črna gora, Albanija in Severna Makedonija so se vključile v severnoatlantsko zavezanost, precej več zadržkov in tudi medsebojnih blokad pa se čuti pri vključevanju v Evropsko unijo. Fizična geografija Balkana se v tem času res ni opazno spremenila, so se pa zato marsikje le še intenzivirali različni družbenogeografski trendi (na primer regionalne razlike med robnimi in središčnimi območji), ki za te države pomenijo predvsem nove probleme in ne novih rešitev.

Na podlagi povedanega se je dokaj jasno izluščila potreba po novi, prenovljeni izdaji 2023, v kateri je avtor delo ne le posodobil, temveč tudi precej razširil z nekaterimi novimi vsebinami, posebnimi dodatki in tudi s fotografskim gradivom, ki ga v prvi izdaji še ni bilo. Število strani je tako narastlo s prvotnih 292 na kar 464. Učbenik je prvič izšel tudi v elektronski obliki. Njegova osnovna struktura in rdeča nit sta ostali enaki. Vsebina je razdeljena na devet tematskih sklopov, ki se nizajo v skrbno premišljenem zaporedju: uvod, naravnogeografske značilnosti, prebivalstvo, selitve, poselitve in naselja, politično-teritorialni razvoj, družbene ureditve in proces tranzicije, politična in na koncu še gospodarska geografija Balkana. Vsak tematski sklop je razdeljen na več poglavij, nekatera med njimi pa tudi na podpoglavja.

V novi izdaji je narejenih veliko manjših sprememb in dopolnitev, posebej pa je treba omeniti na novo dodane vsebine, po večini v obliki novih podpoglavij, in sicer o kriznih in postkriznih selitvah ter njihovih posledicah, o procesih vključevanja v evroatlantske povezave, o vplivu ZDA, Rusije in Turčije, na koncu pa tudi o zavarovanih območjih na Balkanu. Dobrodošla novost so tudi priloge oziroma poseben podatkovnik, ki sledi obsežnemu seznamu literature in virov. Podatkovnik je namenjen vsem, ki na enem mestu iščejo različne podatke o državah tega dela Evrope. Univerzitetni učbenik je s tem na nek način postal tudi priročnik.

Čisto na koncu pa nas avtor kar malce preseneti še s posebnim didaktično obarvanim dodatkom, ki ga je naslovil Izzivi. Pred bralci, mišljeni so seveda predvsem študentje, nekoliko obširneje razdelja svojo misel, da je geografija živa in življenjska veda ter ne le disciplina za nabiranje podatkov, zato je pri njej vsako vednost treba vsaj malo preveriti tudi v praksi. Bralcu nato naniza kar 13 različnih izzivov, kako lahko to uresniči. Ti niso zanimivi le za študente, temveč tudi za učitelje geografije in še za koga.

Jurij Senegačnik

Ksenija Perković:

Med prostorom in družbo: Regionalna in multikulturna identiteta Vojvodine

Koper 2023: Annales ZRS, 421 strani, ISBN 978-961-7195-11-8

Ob koncu preteklega leta je pri Založbi Annales ZRS, ki deluje v okviru Znanstveno-raziskovalnega središča Koper, izšla znanstvena monografija dr. Ksenije Perković z naslovom *Med prostorom in družbo: regionalna in multikulturna identiteta Vojvodine*. Monografija predstavlja prvo celovito študijo družbenih vidikov regionalne opredeljenosti in identitete ter njune medsebojne povezanosti in soodvisnosti skozi daljše časovno obdobje. Avtorica si je za študijo primera izbrala območje Avtonomne pokrajine Vojvodine v Republiki Srbiji, »regije z multikulturnim karakterjem«, kot jo sama označi, ki kot taka še ni deležna tako podrobne pozornosti slovenskih raziskovalcev.

Monografija je razdeljena na tri vsebinske sklope: prvi del prinaša pretežno teoretsko razpravo o regiji kot osnovni geografski kategoriji prostora ter procesu regionalizacije in regionalni identiteti. Avtorica v njem osvetli tudi odnos center-periferija, pojasni koncept (regionalne) avtonomije in pojmovanje etno-nacionalne identitete v sodobni družbi. Uvodni vsebinski sklop sklone z razpravo o multikulturalizmu in strategijah sobivanja znotraj sodobnih družb.

V središče drugega dela monografije je avtorica postavila preučevano Avtonomno pokrajino Vojvodina. Območje, ki obsega skoraj četrtno ozemlja Republike Srbije (v kolikor vanjo prištevamo tudi območje Kosova), je osvetljeno v podrobnem regionalno-geografskem in družbeno-zgodovinskem orisu, ki sledi predstavitvi širše umestitve v prostor Evrope in Balkana. V sklepu tega dela se avtorica osredini še na problematiko (de-)centralizacije in regionalizacije Srbije.

Obširen tretji del monografije sloni na dveh opravljenih raziskavah: zajetni etno-demografski analizi prebivalstva Vojvodine, ki je pretežno temeljila na podatkih, zbranih s popisi prebivalstva, ter poglobljeni analizi skupno 55 avtobiografskih intervjujev, ki so bili opravljeni na območju celotne Vojvodine in so predstavljali nadgradnjo kvantitativnim podatkom iz popisov.

Monografija tako (zlasti v tretjem delu) prinaša več konkretnih izvirnih dognanj in sklepov; še posebno dragoceni se zdijo izsledki pričevanj, ki jih je pridobila prav s pomočjo na terenu opravljenih intervjujev, saj odražajo kompleksnost in večplastnost percepcije identitete, regionalne in jezikovne pripadnosti ter drugih elementov raznolikega vojvodinskega prebivalstva. Vzorčenje informantov je temeljilo na etnični pripadnosti izbranih pripadnikov treh različnih manjšin (madžarske, hrvaške in romunske) ter srbske večine, pri čemer so bili Srbi razdeljeni na avtohtone, ki že dlje časa prebivajo na ozemlju Vojvodine, ter tiste, ki so v Vojvodino prišli v devetdesetih letih 20. stoletja, v času vojne kot begunci in so tam tudi ostali. Madžarska, hrvaška in romunska manjšina so bile izbrane zaradi dejstva, da matične države vseh treh mejijo na Vojvodino in so hkrati članice Evropske unije, kar je omogočilo tudi raziskovanje obstoja in stopnje intenzivnosti čezmejnih vezi in povezanosti s sosednjo matično državo.

Znanstvena monografija dr. Ksenije Perkoč je aktualna na več ravneh, saj avtorica z izvedeno raziskavo med drugim prispeva k boljšemu razumevanju družbenih pojavov v multikulturni regiji, zaradi česar lahko monografija služi kot smerokaz za podobna raziskovanja večetničnih in/ali manjšinskih skupnosti na območju Jugovzhodne Evrope in tudi širše. Razumevanje sprememb, ki so odraz intenzivnega geopolitičnega dogajanja v zadnjih treh desetletjih, lahko prispeva tako k izboljšanju položaja regije kot tudi njenih prebivalcev, vključno z manjšinami. Nezanemarljiv in širše relevanten doprinos monografije se zrcali tudi v nekaterih pomembnih spoznanjih, ki opredeljujejo in pojasnjujejo izbrano strokovno terminologijo na področju družbene geografije, sociologije, mednarodnih odnosov ter tudi študij identitete in manjšin. V ospredju so pojmi, kot so identiteta, etničnost, nacionalnost, multikulturnost, akulturacija, asimilacija, integracija, ki se v Sloveniji prepogosto uporabljajo pomensko neenotno ter mestoma brez kritičnega razmisleka, zato se njihovo razumevanje pri različnih avtorjih lahko pomembno razlikuje. Hkrati avtorica posebno pozornost nameni preseganju prepogostega pomanjkanja komunikacije med disciplinami, kar prav tako predstavlja dodano vrednost. Pomen monografije za slovenski in širši družbeni prostor se nenazadnje zrcali tudi v dejstvu, da knjiga v humanistično in družboslovno okolje prinaša nova spoznanja, poglede in koncepte, ter odpira nekatera aktualna vprašanja glede pojmovanja manjšin, njihove integracije in identitete ter odnosov med njihovimi pripadniki in večinskim prebivalstvom.

Miha Koderman

Veronika Bjelica, Matjaž Kljun:

30 let Muzeja solinarstva (dokumentarni film)

Piran 2021: Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Piran, dolžina 33:34 minut.

Dokumentarni film 30 let Muzeja solinarstva je leta 2021 nastal v okviru istoimenske razstave Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran in Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območne enote Piran. Javno je bil predvajan samo dvakrat: prvič 19. 6. 2021 na prireditvi Poletna muzejska noč v Piranu in drugič 17. 1. 2024 na etnološkem večeru z naslovom Dediščina solinarstva (slika 1), ki ga je Slovensko etnološko društvo organiziralo v Upravni hiši Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani. Film temelji na intervjujih s posameznicami in posamezniki, ki so bili vključeni v nastanek in delovanje Muzeja solinarstva v njegovem najzgodnejšem obdobju. Avtorja scenarija in intervjujev sta Veronika Bjelica in Matjaž Kljun. V filmu nastopajo intervjuvanci Eda Benčič Mohar, Flavio Bonin, Jože Delbello, Ivan Mahnič, Mojca Ravnik, Giuseppe Zudič in Klavdio Zudič. Avtor montaže in obdelave je Vasko Vidmar (Muzofil – združenje za muzično zavest). V filmu so uporabljeni posamezni izseki iz dokumentarnega filma Zgodba o soli (Primož Pipan, Vesna Črnivec, Igor Žabjek; 2004), arhivsko gradivo Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran in Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območne enote Piran. Nekaj arhivskega gradiva je priskrbel še Sergio Vuk. Za glasbeno podlago je poskrbel Istranova.

Film pripoveduje zgodbo o tem, kako je nastal Muzej solinarstva od vzpodbudnega in uspešnega začetnega obdobja do njegovega današnjega negotovega stanja, kjer je ogrožen njegov obstoj. Ker je bil javno prikazan zgolj dvakrat, sem z namenom, da bo njegovo sporočilo dostopno širšemu krogu bralcev, povzel njegovo vsebino.

Mojca Ravnik je v filmu izpostavila, da so bile Piranske soline najpomembnejše Istrske soline, Sečoveljske soline pa so bile največje med njimi. Do začetka 20. stoletja so vse Piranske soline delovale na enak način. Vsak solni fond je imel svoje evaporacijske in kristalizacijske bazene ter hišo za prebivanje solinarskih družin in skladiščenje soli. Solni fondi so bili med seboj povezani s kanali za dovajanje in odvajanje morske vode, med njimi so bili nasipi, na njih pa zapornice. Modernizacija postopka pridobivanja soli v začetku 20. stoletja je v solinah v Strunjanu in na severnem delu Sečoveljskih solin